

22.3.2022

Vanhusneuvoston lausunto iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen riittävyys, laatu ja omavalvonta 2021 raportista

Raportissa arvioidaan iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen riittävyttä, laatua ja omavalvontaa varsin monipuolisesti. Korona on vaikuttanut jonkin verran palvelujen saatavuuteen, mikä tulee huomioida palvelujen saatavuutta arvioitaessa.

Vanhusneuvosto kiinnittää lausunnossaan huomiota seuraaviin seikkoihin

Espoossa yli 75-vuotiaiden määrä on kasvanut merkittävästi vuosina 2016–2020 (23,8 %). Viime vuoden aikana määrä on kasvanut 1860 henkilöllä. **Palvelujen riittävyyden kannalta pitkällä aikavälillä on tärkeää panostaa iäkkäiden toimintakyvyn ylläpitämiseen strategian mukaisesti: 'Vanhusten toimintakykyä parannetaan näyttöön perustuvilla ennaltaehkäisevillä ja vaikuttavilla toimenpiteillä'.**

Arviointiraportissa on kuvattu palvelujen käyttöä ja saatavuutta säännöllisillä kotihoidon käynneillä, hoivapalvelujen odotusajoilla sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen peittävyydellä. **Raportissa todetaan, että vahvistamalla kotipalveluja voidaan vähentää pitkäaikaishoidon paikkoja. Viime vuoden aikana säännöllisen kotihoidon asiakaskäyntien määrä on kasvanut suhteellisesti hieman enemmän kuin asiakkaiden määrä, mutta asiakaspalvelujen tuntimäärä ei ole kasvanut samassa suhteessa kuin asiakkaiden määrä. Näin ollen pitkäaikaishoitoon pääsyn kynnyks on todennäköisesti noussut, minkä seurauksena kotihoitoon jää yhä huonokuntoisempia vanhuksia. Kotihoidossa intensiivisen hoidon tarve on siis kasvanut, mutta kotihoidon tuntimäärä ei ole kuitenkaan kasvanut samassa suhteessa. Kotipalvelujen tarjonta ei näillä mittareilla arvioituna ole vahvistunut. Jää epäselväksi, millä tavalla kotihoidon palveluja on vahvistettu, jotta pitkäaikaishoidon hoivapaikkoja on voitu vähentää. Raportissa on tarpeen selvittää kotihoidon digipalveluja ja niiden osuutta kotihoidon palvelujen lisääntymiseen. Etäkotihoito korvaa nykyisin joitakin käyntejä, joita aiemmin tehtiin fyysisten käyntien muodossa. Etäkotihoitolla on varmasti saatu lisävolyyymia kotihoidon palveluihin. Tämä on myös nouseva trendi. Onko digipalveluita tarkoitus lisätä ja minkä verran.**

Perusterveydenhuollon palvelujen toimivuus on iäkkäiden hyvinvoinnin kannalta merkittävä mittari. Saatavuudesta todetaan yleisesti, että avosairaanhoidon lääkäreiden vastaanottoja tehtiin vuonna 2020

22.3.2022

edellisvuotta vähemmän 26.1 % koronan takia. Kuinka paljon iäkkäiden perusterveydenhuollon palvelujen käyttö on vähentynyt, ei selviä raportista.

Kaikkien sosiaali- ja terveystalvcluja saaneiden yli 75-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on hieman pudonnut, 21.7 %:sta 19.6%:iin viiden vuoden aikana. Luvut ovat Kuusikkokuntien alhaisimmat. Onko palvelujen käytön väheneminen tulkittavissa Espoon alhaisella sairastavuusindeksillä vai tiukentuneella palvelujen tarjonnalla? **Palvelujen käytön kokonaismäärän väheneminen samalla kun yli 75-vuotiaiden lukumäärä kasvaa voimakkaasti on huolestuttavaa ja vaatii tarkempaa selvitystä.** Selittääkö sen pelkästään korona-ajan vaikutukset?

Yli 75 –vuotiaiden hyvinvointi-indikaattorit osoittavat suurimmalta osin espoolaisten voivan paremmin kuin Kuusikkokunnissa keskimäärin. Poikkeavaa on Pääkaupunkiseudun hyvinvointikyselyn 2021 mukaan **alkoholia liikaa käyttävien ikääntyneiden osuus (35,7%), joka on Espoossa ollut korkeampi jo useamman vuoden ajan** verrattuna muihin pääkaupunkiseudun kuntiin. Tähän tulee pyrkiä vaikuttamaan monialaisesti pitkällä aikavälillä. Raportissa olisi tarpeen kertoa, miten alkoholin kulutusta on mitattu. Onko kyseessä tietty annosmäärä aikayksikössä/asiakas vai onko kyse subjektiivisesta arviosta?

Palvelujen laatua on selvitetty asiakkaiden ja henkilöstön näkökulmasta arvioimalla riskien hallintaa, omavalvontaa, asiakastyytyväisyyttä sekä vertaisarvioinnin avulla.

Asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset ovat kokonaisuutena varsin hyvät. Vanhusneuvosto muistuttaa kuitenkin, että tulokset eivät anna välttämättä todellista kuvaa asiakkaiden tyytyväisyydestä. Silloin kun asiakkaalla ei ole hoivan valinnanmahdollisuuksia, hän sopeutuu ja toteaa, että ei minulla ole muuta vaihtoehtoa eli näissä olosuhteissa tämä on hyvä. Myös suositteluindeksin tuloksiin on samasta syystä suhtauduttava varauksella. Asiakastyytyväisyydestä voitaisiin saada monipuolisempi kuva, **jos tyytyväisyyskysely tehtäisiin myös lähiomaisille tai jos asiakkaiden tyytyväisyyttä voitaisiin arvioida havainnoimalla arjen käytäntöjä.**

Espoossa on raportin mukaan panostettu erityisesti kotona asumista tukeviin palveluihin ja sairaalapotilaiden kuntoutukseen. **Kotihoidon RAI laatuindikaattoreiden tuloksissa panostus ei vielä näy, kun avunsaanti kuntoutus- ja erityistyöntekijöiltä on koettu Espoossa vähäisemmäksi kuin muualla Suomessa (Espoo 11%, muu Suomi 17%).**

Vanhusneuvosto kaipaa kattavampaa selvitystä omaishoidon tilanteesta Espoossa ja toimenpiteistä ja omaishoitajien jaksamisen tukemiseksi.

22.3.2022

Vanhusneuvosto suosittaa myös kotona asuvien ikäihmisten ravitsemuksellisen tilanteen kartoittamista osana terveysongelmien ennalta ehkäisyä.

Henkilöstön saatavuus on ollut ongelmallista jo useamman vuoden ajan. Koronatilanne on vaikeuttanut pulaa entisestään. Henkilöstön sairauspoissaolot ovat korkeita. Esimerkiksi lähihoitajien sairauspoissaolojen keskiarvo oli 24.8 pvä/henk/vuosi. Henkilöstön saatavuutta on pyritty parantamaan monin keinoin. Yhtenä keinona on käynnistetty osaamisen kehittämisprojekti, mikä on hyvä asia. Ristiriitaa kehittämisprojektin kanssa herättää henkilöstön koulutuspäivien alhainen toteutuminen (0.3 pvä/henk/vuosi) kun kansallinen suositus on 3-10 pvä/henkilö/vuosi. Eroa selittää varmasti jonkin verran tilastointikäytännöt. Kaikkia lyhyitä, puolen päivän koulutuksia ja käytäntöjä ohjaavia webinaareja ja muita oman työyksikön koulutuksia ei kirjata ylös. **Toisaalta henkilöstölle olisi tärkeää tarjota myös ulkopuolista koulutusta, mikä mahdollistaa osaamisen laajentamisen ja käytäntöjen vertailun sekä vahvistaa urakehitystä.**

Vastuu palveluista siirtyy Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueille. Tähän saakka espooalaisten palveluja on verrattu Kuusikkokuntien palveluihin. Toivomme käytännön jatkuvan. On tärkeää myös saada tietoa hyvinvointialueemme kuntien palvelutasosta.

ESPOON VANHUSNEUVOSTO

Olli Männikkö

Marja-Liisa Lahtinen

Puheenjohtaja

Varapuheenjohtaja

Kerttu Perttilä

Katri Rannisto

Jäsen

Jäsen

Erja Tikka

jäsen